

westland
CULTUURWEB

KUNSTKRACHT 10
DOORLOPENDE LEERLIJN
'EDUCATIE MET KWALITEIT'

HANDLEIDING PEDAGOGISCH MEDEWERKERS |
PEUTERLEERLIJN | ERFGOED

Vroeger

Erfgoed | Peuters

INTRODUCTIE

Vroeger

Discipline:	Erfgoed
Thema:	Vroeger
Type:	Peuteropvang
Aantal workshops:	5 workshops
Duur van de workshops:	30 minuten per workshop

Benodigdheden:	• Leskist 'De oude doos': doos met daarin een fotoalbum, klompjes, kippenveren (in een blikje of doosje), geitenwollensokken met plukken schapenwol, bolletje wol, oud papbordje, blikje met kleine metalen uitsteekvormpjes, twintig houten knijpers en een stuk touw in een oud koekblik. • Extra materialen: groot kleed, pannetje om melk te koken of thermoskan voor warme melk, kommetjes en lepeltjes, theedoeken als slab, tafelkleedje of grote doek, plankjes en mesje, bordjes, afwasteiltje, poppenkleertjes. • Boodschappen: eieren, beschuit, (basterd)suiker, kaneel, komkommer, paprika, bloemkool, stuk zeep, potje groene zeep (supermarkt), waspoeder. • Aanvullend: plastic eieren voor jongste peuters, rieten mandje voor eieren, breinaalden/breiwerkje, plankjes en mesjes om kinderen zelf komkommer te laten snijden, vergeten groenten. • Liedteksten (zie bijlagen).
----------------	--

Locatie:	Reguliere ruimte
----------	------------------

Aanvullende ideeën:	Vervang de kartonnen doos voor een oude hutkoffer. Zorg wel dat deze niet te hoog is zodat deze op het kleed kan blijven staan tijdens de workshop. Bezoek een kinderboerderij met kippen, een schaapskudde, het museum De Schilpen in Schipluiden of de tuin van het Westlands Museum. Nodig iemand uit die komt breien voor workshop 2. Koop Westlandse aardbeien en meloenen of 'vergeten groenten' bij een kweker of het Westlands Museum voor workshop 4.
---------------------	---

Overige informatie:	Deze workshop is opgezet voor groepjes van maximaal acht peuters. Let op: Workshop 1 en 3 vragen voorbereiding in de vorm van eventueel eieren koken en melk koken of pap maken. In workshop 5 gaan de peuters spelen met water en zeep, waardoor hun kleren nat en de vloer glad kan worden.
---------------------	---

Educatie model leerlijn:

Workshop 1:

In deze workshop maken de peuters kennis met de spullen uit de Oude doos. Ze vinden een album met de foto van Peet, een kind van vroeger. Peet heeft klompen aan. Ze leren over kippen en eieren. De oude kinderliedjes gaan over kippen en klompen. Ze mogen op klompjes lopen en gaan eieren rapen. De nadruk in deze workshop ligt op de zintuigelijke ervaring van voelen met handen en voeten.

Workshop 2:

In de tweede workshop vinden de peuters de foto van oma. Ze leren dat warme sokken vroeger door oma gebreid werden van wol. Vervolgens gaan ze aan de slag met de schapenwol. Ze ontdekken hoe zacht het voelt en hoe het ruikt. Ze horen liedjes over wol en schapen. Ze spelen een spelletje met de sokken. De nadruk in deze workshop ligt op de zintuigelijke ervaring van ruiken en voelen.

Workshop 3:

In deze workshop gaan de peuters warme pap eten. Ze vinden een foto van moeder kookt. Ze leren over de ingrediënten van ouderwetse pap. Ze gaan aan de ingrediënten voelen en warme beschuitpap proeven. De liedjes gaan over melk. De nadruk in deze workshop ligt op de zintuigelijke ervaring van ruiken en proeven.

Workshop 4:

Deze workshop gaat opnieuw over eten, maar nu met een Westlandse insteek. Op de foto is vader op de tuin aan het werk. Er worden komkommers geoogst. De peuters gaan Westlandse groenten voelen en proeven. De nadruk in deze workshop ligt op de zintuigelijke ervaring van voelen en proeven.

Workshop 5:

In deze laatste workshop gaan de peuters poppenkleertjes wassen in een teiltje. Ze vinden de foto van Corrie die de poppenwas doet en ruiken aan een stuk zeep. Ze leren een liedje over wassen en over water, waarbij de klompjes opnieuw gebruikt worden. Ze ruiken de geur van groene zeep en waspoeder en spelen met water en sop. Ook gaan de peuters oefenen met het gebruik van knijpers. De nadruk in deze workshop ligt op de zintuigelijke ervaring van voelen en ruiken.

WORKSHOP 1

Uit de oude doos – Peet raapt eieren

Educatie model leerlijn: Nieuwsgierigheid, samenwerken, verbeeldingskracht

Benodigde materialen:

- Leskist 'De oude doos'.
- Een groot kleed.
- Eieren (gelijk aan aantal peuters).
- Plastic eieren voor de jongste peuters.
- De liedjes 'Boer, wat zeg je van mijn kippen' en 'Hannes loopt op klompen' (zie bijlagen).

Vorbereiding: Eventueel de eieren eerst koken en laten afkoelen.

Aanvullende ideeën: Eet na afloop een gekookt eitje. Breng een bezoek aan een kinderboerderij.

Introductie:

In deze workshop maken de peuters kennis met de spullen uit de Oude doos. Ze vinden een album met de foto van Peet, een kind van vroeger. Peet heeft klompen aan. Ze leren over kippen en eieren. De oude kinderliedjes gaan over kippen en klompen. Ze mogen op klompjes lopen en gaan eieren rapen. De nadruk in deze workshop ligt op de zintuiglijke ervaring van voelen met handen en voeten.

Activiteit 1: alles uit de doos	
Doel	De peuters ontdekken de voorwerpen in de doos en raden wat het is.
Educatie model leerlijn	Nieuwsgierigheid
Duur	5 minuten
Materiaal	Leskist 'De oude doos'. Een groot kleed.
Beginsituatie	De peuters zitten in een kring rond het kleed met in het midden de oude doos.
Opdracht pedagogisch medewerker	Vertel dat je een oude doos gevonden hebt. Van wie is die doos? Dat weten we niet. Wat zit er in de doos? Laat de peuters raden. Maak de doos open en plaats de voorwerpen één voor één op het kleed. Open daarna de blikjes en doosjes. Laat de peuters vertellen wat ze zien en vul dit aan.
Opdracht peuters	De peuters kijken, denken na en vertellen.
Aanwijzingen	-

Activiteit 2: de foto van Peet	
Doel	De peuters doen kennis op over vroeger door te ontdekken. Ze voelen dat eieren glad zijn en dat veertjes zacht zijn.
Educatie model leerlijn	Nieuwsgierigheid en verbeeldingskracht

Duur	5 minuten
Materiaal	Fotoalbum en kippenveren uit leskist 'De oude doos'. Eieren (gelijk aan aantal peuters). Plastic eieren voor de jongste peuters.
Beginsituatie	De peuters zitten in een kring rond het kleed met in het midden de oude doos en alle voorwerpen er omheen.
Opdracht pedagogisch medewerker	Pak het fotoalbum en zoek de foto van Peet op. Vertel dat dit een foto van heel lang geleden is. Vraag aan de peuters wat ze op de foto zien en vul aan. De jongen heeft klompen aan. Lees de tekst onder de foto: "Peet gaat eieren rapen". Vroeger hadden veel mensen kippen in de tuin. Die zaten bij elkaar in een groot hok. Kleine kinderen mochten de kippen voeren en grote kinderen mochten de eieren oprapen. Dat moest je heel voorzichtig doen, want als ze vielen dan waren de eieren kapot. Eieren zijn glad. Laat de peuters de eieren aaien en voelen dat ze glad zijn. Laat ze de eieren ook even vasthouden in twee handen. Deel daarna kippenveren uit. Hiermee kunnen ze over hun wang aaien.
Opdracht peuters	De peuters kijken, denken na, vertellen, luisteren en voelen.
Aanwijzingen	-

Activiteit 3: liedjes over kippen en klompen	
Doel	De peuters maken kennis met kippen, hanen en klompen aan de hand van liedjes van vroeger.
Educatie model leerlijn	Verbeeldingskracht
Duur	5 minuten
Materiaal	De peuters zitten in een kring rond het kleed met in het midden de oude doos en alle voorwerpen er omheen.
Beginsituatie	De peuters zitten in de kring rond het kleed met in het midden de oude doos en alle voorwerpen er omheen
Opdracht pedagogisch medewerker	Zing het liedje <i>Boer, wat zeg je van mijn kippen?</i> Wieg daarbij heen en weer. Vraag daarna welke kleuren kippen kunnen hebben. Zing het liedje nog een keer en vraag de peuters om mee te wiegen. Daarna mogen de peuters het geluid van een kip nadoen. En van een haan. Pak de klompen. Vraag of de peuters ook klompen hebben. Vraag waar klompen van gemaakt zijn. Vertel dat kinderen vroeger meestal op klompen liepen. Zing het liedje <i>Hannes loopt op klompen</i> . Zing het liedje nog een keer en tik met de klompen eerst zachtjes op het kleed en dan steeds harder op de grond.
Opdracht peuters	De peuters luisteren, zingen, vertellen en doen dierengeluiden na.
Aanwijzingen	-

Activiteit 4: spelletje met klompen en eieren	
Doel	De peuters beleven vroeger door op klompen te lopen, eieren te rapen en kippen na te doen.

Educatie model leerlijn	Verbeeldingskracht en samenwerken.
Duur	10 minuten
Materiaal	Klompjes en papbordje uit leskist 'De oude doos'. Eieren (gelijk aan aantal peuters). Plastic eieren voor de jongste peuters.
Beginsituatie	De peuters zitten in een kring rond het kleed. Zet drie meter verder een mandje of bordje neer en de klompjes ernaast.
Opdracht pedagogisch medewerker	Vertel de peuters dat het kleed is veranderd in een kippenhok en leg de veertjes op het kleed. Ga kakelen en leg een ei op de veertjes. Vertel dat de kip een ei gelegd heeft en dat Peet wel trek heeft in het eitje. Vraag wie Peet wil spelen. Het kind trekt de klompjes aan en loopt voorzichtig naar het kippenhok. Daar raapt het een eitje op en brengt het naar het mandje. Als dat gelukt is, mogen de andere peuters een kip nadoen die een ei legt. Daarna mag de volgende de klompjes aantrekken en het eitje rapen.
Opdracht peuters	De peuters lopen op klompen, rapen eieren en doen kippen na.
Aanwijzingen	Het lopen op klompen vraagt veel concentratie, maak er geen wedstrijd van. Zing met de kinderen die moeten wachten het liedje Hannes loopt op klompen, maar verander Hannes in de naam van het kind.

Activiteit 5: alles in de doos	
Doel	De workshop wordt afgesloten.
Educatie model leerlijn	Samenwerken
Duur	5 minuten
Materiaal	Leskist 'De oude doos'.
Beginsituatie	De peuters zitten in een kring rond het kleed met in het midden de oude doos en alle voorwerpen er omheen.
Opdracht pedagogisch medewerker	Doe met elkaar voorzichtig alle voorwerpen, behalve het album, een voor een in de doos en noem de naam. Sla het fotoalbum open bij de foto van Peet, laat 'm aan de peuters zien, laat ze "Dag Peet" zeggen en stop het album voorzichtig in de doos. Doe het deksel erop en berg de doos op.
Opdracht peuters	De peuters onthouden wat ze hebben geleerd en helpen opruimen.
Aanwijzingen	-

WORKSHOP 2

Uit de oude doos – Oma brei sokken

Educatie model leerlijn: Nieuwsgierigheid, samenwerken, verbeeldingskracht

Benodigde materialen:

- Leskist 'De oude doos'.
- Een groot kleed.
- De liedjes 'Schaapje, heb je witte wol' en 'Slaap kindje slaap' (zie bijlagen).
- Evt. breinaalden.

Vorbereiding: -

Aanvullende ideeën: Bezoek aan schaapskudde, bezoek van een breiende oma.

Introductie:

In de tweede workshop vinden de peuters de foto van oma. Ze leren dat warme sokken vroeger door oma gebreid werden van wol. Vervolgens gaan ze aan de slag met de schapenwol. Ze ontdekken hoe zacht het voelt en hoe het ruikt. Ze horen liedjes over wol en schapen. Ze spelen een spelletje met de sokken. De nadruk in deze workshop ligt op de zintuiglijke ervaring van ruiken en voelen.

Activiteit 1: alles uit de doos	
Doel	De peuters ontdekken de voorwerpen in de doos en raden en herkennen wat het is.
Educatie model leerlijn	Nieuwsgierigheid
Duur	5 minuten
Materiaal	Leskist 'De oude doos'. Een groot kleed.
Beginsituatie	De peuters zitten in een kring rond het kleed met in het midden de oude doos.
Opdracht pedagogisch medewerker	Vertel de peuters dat de oude doos er nog is en dat je wel nieuwsgierig bent wat er nog meer in zit. Vraag wat ze van de vorige keer onthouden hebben. Maak de doos open en plaats de voorwerpen één voor één op het kleed. Open daarna de blikjes en doosjes. Laat de peuters vertellen wat ze zien en vul dit aan.
Opdracht peuters	De peuters kijken, denken na en vertellen.
Aanwijzingen	Extra: Doe een raadspelletje met de voorwerpen die de peuters al kennen. Bijv.: Het is van hout en je kan er op lopen.

Activiteit 2: de foto van oma	
Doel	De peuters doen kennis op over vroeger door te ontdekken wat wol is en hoe dit voelt en ruikt.
Educatie model leerlijn	Nieuwsgierigheid en verbeeldingskracht

Duur	5 minuten
Materiaal	Fotoalbum, sokken en schapenwol uit leskist 'De oude doos'.
Beginsituatie	De peuters zitten een de kring rond het kleed met in het midden de oude doos en alle voorwerpen er omheen.
Opdracht pedagogisch medewerker	Pak het fotoalbum en zoek de foto van Peet op. Vraag aan de peuters of ze nog weten wie dit is. Zoek daarna de foto van oma op. Vraag aan de peuters wat ze op de foto zien. Lees de tekst over de foto. "Oma breit truien en sokken". Het is een oma, de oma van Peet. Ze is aan het breien. Vraag of de peuters ook truien en sokken hebben. Zijn die door hun oma gebreid? Haal de plukken schapenwol uit de sokken en deel de wol uit. Laat de peuters eerst voelen met hun handen en hun wangen, dan ruiken en vervolgens de pluk wol van hun handen blazen en weer oppakken. Vertel de peuters dat ze mogen gaan staan en dat ze de wol zo ver mogelijk weg moeten blazen en weer oprapen. Herhaal dit een paar keer.
Opdracht peuters	De peuters kijken, vertellen, voelen, blazen en rapen op.
Aanwijzingen	Als blazen te moeilijk is, mogen ze de wol ook omhoog gooien of uit hun handen laten vallen.

Activiteit 3: liedjes over wol en schaap	
Doel	De peuters maken kennis met wol en schapen aan de hand van liedjes van vroeger.
Educatie model leerlijn	Verbeeldingskracht
Duur	5 minuten
Materiaal	De liedjes 'Schaapje, heb je witte wol' en 'Slaap kindje slaap' (zie bijlagen).
Beginsituatie	De peuters zitten rond het kleed met plukjes schapenwol in de handen.
Opdracht pedagogisch medewerker	Zing het liedje <i>Schaapje, heb je witte wol</i>. Vertel dat wol van een schaap komt. Laat de peuters het geluid van een schaap maken. Zing het liedje nog een keer. Vraag of ze zelf een liedje over een schaap kennen. Zing het liedje <i>Slaap kindje slaap</i>. Vertel dat wol lekker warm is en dat schaapjes het nooit koud hebben. Laat de peuters op het kleed liggen en doen alsof ze gaan slapen. Zing het liedje nog een keer.
Opdracht peuters	De peuters luisteren, zingen, doen dierengeluiden na, vertellen en spelen toneel.
Aanwijzingen	-

Activiteit 4: spelletje met sokken	
Doel	De peuters beleven vroeger door wollen sokken te voelen.
Educatie model leerlijn	Verbeeldingskracht en samenwerking
Duur	10 minuten
Materiaal	Sokken van schapenwol uit leskist 'De oude doos'.
Beginsituatie	De peuters liggen op het kleed.
Opdracht pedagogisch	Doe een haan na en vertel de peuters dat het ochtend is en

medewerker	dat ze wakker moeten worden. Laat ze opstaan en maak een kring. Pak de sok en vertel de peuters dat ze die aan elkaar door moeten geven zonder 'm te laten vallen. Als de sok rond is gegaan en niet gevallen is, dan wordt de opdracht moeilijker. Ze moeten eerst een hand in de sok stoppen en daarna mag het kind dat naast hen staat aan de sok trekken zodat hij uit gaat. Dit kind stopt dan zijn hand in de sok. Bij de volgende ronde wordt het nog moeilijker: pak de tweede sok erbij en laat de peuters proberen om beide handen in een sok te doen.
Opdracht peuters	De peuters werken samen en kleden zich aan met sokken.
Aanwijzingen	De peuters kunnen de sok ook aan hun voeten doen en een rondje lopen.

Activiteit 5: alles in de doos	
Doel	De peuters leren opruimen en onthouden.
Educatie model leerlijn	Samenwerken
Duur	5 minuten
Materiaal	Leskist 'De oude doos'.
Beginsituatie	De peuters zitten in de kring rond het kleed met in het midden de oude doos en alle voorwerpen er omheen.
Opdracht pedagogisch medewerker	Laat de peuters de plukken wol weer in de sokken stoppen. En stop daarna de sokken weer in de doos. Doe dan met elkaar voorzichtig alle andere voorwerpen behalve het album een voor een in de doos en noem de naam. Sla het fotoalbum open bij de foto van oma, laat 'm aan de peuters zien, laat ze "Dag oma van Peet" zeggen en stop het album voorzichtig in de doos. Doe de deksel erop en berg de doos op.
Opdracht peuters	De peuters onthouden wat ze hebben geleerd en helpen opruimen.
Aanwijzingen	-

WORKSHOP 3

Uit de oude doos – Moeder kookt pap

- Educatie model leerlijn: Nieuwsgierigheid, verbeeldingskracht, samenwerken.
- Benodigde materialen:
- Leskist 'De oude doos'.
 - Beschuitjes, (basterd)suiker, kaneel.
 - Pannetje of thermoskan met warme melk.
 - Kommetjes en lepels.
 - De liedjes 'Willen jullie warme pap?' en 'Poesje mauw' (zie bijlagen).
- Vorbereiding: Probeer de beschuitpap van te voren uit zodat je weet hoeveel suiker nodig is. Dek de tafel met kommetjes en lepeltjes, beschuit (voor elk kind), schaalje suiker, potje kaneel, warme melk. Laat de peuters voor de workshop hun handen wassen.
- Aanvullende ideeën: Maak ook warme griesmeelpap of rijstebrij zodat de kinderen kunnen proeven.
- Introductie:
In deze workshop gaan de peuters warme pap eten. Ze vinden een foto van moeder kookt. Ze leren over de ingrediënten van ouderwetse pap. Ze gaan aan de ingrediënten voelen en warme beschuitpap proeven. De liedjes gaan over melk. De nadruk in deze workshop ligt op de zintuiglijke ervaring van ruiken en proeven.

Activiteit 1: alles uit de doos	
Doel	De peuters ontdekken de voorwerpen in de doos en raden en herkennen wat het is.
Educatie model leerlijn	Nieuwsgierigheid
Duur	5 minuten
Materiaal	Leskist 'De oude doos'. Een groot kleed.
Beginsituatie	De peuters zitten in een kring rond het kleed met in het midden de oude doos.
Opdracht pedagogisch medewerker	Vertel de peuters dat de oude doos er nog steeds is en dat je wel nieuwsgierig bent wat er nog meer in zit. Vraag wat de peuters nog onthouden hebben. Maak de doos open en plaats de voorwerpen één voor één op het kleed. Open daarna de blikjes en doosjes. Laat de peuters vertellen wat ze zien en vul dit aan.
Opdracht peuters	De peuters kijken, denken na en vertellen.
Aanwijzingen	Extra: Doe een raadspelletje met de voorwerpen die de peuters al kennen. Bijv.: Het is van hout en je kan er op lopen.

Activiteit 2: de foto van moeder	
Doel	De peuters doen kennis op over vroeger door te ontdekken wat pap is en hoe dit voelt en ruikt.
Educatie model leerlijn	Nieuwsgierigheid en verbeeldingskracht
Duur	5 minuten
Materiaal	Fotoalbum en papbordje uit leskist 'De oude doos'.
Beginsituatie	De peuters zitten een de kring rond het kleed met in het midden de oude doos en alle voorwerpen er omheen.
Opdracht pedagogisch medewerker	Zoek de foto Peet op in het fotoalbum. Vraag de peuters of ze nog weten wie hij is. Zoek de foto van moeder. Vraag wat ze op de foto zien en vul aan. Lees de tekst op de achterkant. "Moeder kookt pap". Het is de mama van Peet. Ze is pap aan het maken. Wat voor pap maakt ze? Vraag de peuters welke soorten pap ze kennen. Weten ze ook hoe je pap maakt? Eerst de melk warm maken in een pan en niet over laten koken. Dan moet er iets bij, bijvoorbeeld griesmeel of rijst. En dan moet je goed roeren en wachten tot het pap wordt. Daarna moet je het in een bordje scheppen en wat af laten koelen, want anders brand je je tong. Laat het bordje rond gaan. Iedere peuter mag vertellen welke pap er in het bordje zit en dan blazen om het af te laten koelen. Daarna het bordje voorzichtig doorgeven.
Opdracht peuters	De peuters kijken, luisteren, denken na en doen na.
Aanwijzingen	Maak gebaren bij de uitleg over pap maken.

Activiteit 3: proeven	
Doel	De peuters ruiken, voelen en proeven warme pap.
Educatie model leerlijn	Nieuwsgierigheid en verbeeldingskracht
Duur	10 minuten
Materiaal	Gedekte tafel met kommetjes, lepeltjes, warme melk (iets afgekoeld), beschuit, schaalte (basterd)suiker en potje kaneel. He liedje 'Willen jullie warme pap?' (zie bijlagen).
Beginsituatie	De peuters zitten aan een gedekte (eet)tafel met kommetjes en lepeltje. Doe bij de kleinsten eventueel een slabbetje om of een theedoek voor.
Opdracht pedagogisch medewerker	Vraag de peuters of ze warme pap willen. Zeg het versje <i>Willen jullie warme pap?</i> op en maak daar de bewegingen bij, herhaal dit. Geef elke peuter een halve beschuit in zijn kommetje en laat het de beschuit in kleinere stukjes breken. Elke peuter mag één stukje beschuit proeven. Doe bij elke peuter een beetje suiker in zijn hand en laat de peuters proeven. Doe daarna wat kaneel door de suiker en laat ze nogmaals proeven. De peuters die het lekker vinden krijgen een schep suiker met kaneel op de beschuitstukken en anders alleen een schep suiker. Schenk er daarna lauwarme melk overheen. Laat de peuters er aan ruiken en met hun vingers voelen aan het beschuit. Deze is zacht, nat en warm geworden. Daarna mogen ze hun vingers

	aflikken. Laat de peuters roeren en blazen om de pap af te laten koelen. Daarna mogen ze het met een lepeltje opeten.
Opdracht peuters	De peuters leren het versje en ruiken, voelen en proeven de pap.
Aanwijzingen	Zorg dat de melk vlak voor de workshop al even gekookt heeft, laat het vervolgens afkoelen zodat het bij gebruik niet te heet is. De melk kan ook bewaard worden in een thermosfles.

Activiteit 4: liedjes over melk	
Doel	De peuters beleven vroeger door een versje en te spelen dat je gaat slapen.
Educatie model leerlijn	Verbeeldingskracht
Duur	5 minuten
Materiaal	Het liedje 'Poesje mauw' (zie bijlagen) .
Beginsituatie	De peuters zitten in een kring rond de oude doos op het kleed.
Opdracht pedagogisch medewerker	Na de pap is het bedtijd. Zing het liedje <i>Slaap kindje slaap</i> . De peuters mogen op het kleed gaan liggen. Er is een beetje melk over. Zou de poes dat lusten? Maak de peuters wakker en zing het liedje <i>Poesje mauw</i> . Doe net alsof je ze een schoteltje met melk geef. De peuters mogen een poes nadoen en de melk oplikken.
Opdracht peuters	De peuters zingen, spelen toneel en doen geluiden na.
Aanwijzingen	-

Activiteit 5: alles in de doos	
Doel	De peuters leren opruimen en onthouden.
Educatie model leerlijn	Samenwerken
Duur	5 minuten
Materiaal	Leskist 'De oude doos'.
Beginsituatie	De peuters zitten in de kring rond het kleed met in het midden de oude doos en alle voorwerpen er omheen.
Opdracht pedagogisch medewerker	Sla het fotoalbum open bij de foto van moeder, laat 'm aan de peuters zien, laat ze "dag moeder van Peet" zeggen en stop het album voorzichtig in de doos. Doe dan met elkaar voorzichtig alle andere voorwerpen een voor een in de doos en noem de naam. Doe de deksel erop en zet de doos hoog op de kast.
Opdracht peuters	De peuters onthouden wat ze hebben geleerd en helpen opruimen.
Aanwijzingen	-

WORKSHOP 4

Uit de oude doos – Papa plukt kromme jongens

Educatie model leerlijn:	Nieuwsgierigheid, verbeeldingskracht, samenwerken.
Benodigde materialen:	• Leskist 'De oude doos'. • Twee komkommers, een rode paprika, een bloemkool. • Mesje, snijplankjes, serveerschaal of dienblad, theedoek.
Vorbereiding:	Leg op een (eet)tafel een komkommer, een rode paprika en een kleine bloemkool onder een tafellaken of schone doek. Laat de peuters voor de workshop hun handen wassen
Aanvullende ideeën:	Vul aan met Westlandse aardbeien (mei tot september), vergeten groenten (seizoensgebonden groenten, verkrijgbaar bij Verskwekerij en Westlands Museum). Bezoek de tuin van Westlands Museum of een kwekerij in de buurt.

Introductie:

Deze workshop gaat opnieuw over eten, maar nu met een Westlandse insteek. Op de foto is vader op de tuin aan het werk. Er worden komkommers geoogst. De peuters gaan Westlandse groenten voelen en proeven. De nadruk in deze workshop ligt op de zintuiglijke ervaring van voelen en proeven.

Activiteit 1: alles uit de doos	
Doel	De peuters ontdekken de voorwerpen in de doos en raden en herkennen wat het is.
Educatie model leerlijn	Nieuwsgierigheid
Duur	5 minuten
Materiaal	Leskist 'De oude doos'. Een groot kleed.
Beginsituatie	De peuters zitten in een kring rond het kleed met in het midden de oude doos.
Opdracht pedagogisch medewerker	Vertel de peuters dat de oude doos er nog is en dat je wel nieuwsgierig bent wat er nog meer in zit. Vraag wat ze van de vorige keer onthouden hebben. Maak de doos open en plaats de voorwerpen één voor één op het kleed. Open daarna de blikjes en doosjes. Laat de peuters vertellen wat ze zien en vul dit aan.
Opdracht peuters	De peuters kijken, denken na en vertellen.
Aanwijzingen	Extra: Doe een raadspelletje met de voorwerpen die de peuters al kennen. Bijv.: Het is van hout en je kan er op lopen.

Activiteit 2: de foto van vader	
Doel	De peuters doen kennis op over vroeger door te ontdekken wat komkommers zijn en welke eigenschappen ze hebben.
Educatie model leerlijn	Nieuwsgierigheid en verbeeldingskracht
Duur	5 minuten
Materiaal	Fotoalbum uit leskist 'De oude doos'. Komkommer
Beginsituatie	De peuters zitten een de kring rond het kleed met in het midden de oude doos en alle voorwerpen er omheen.
Opdracht pedagogisch medewerker	Zoek de foto van Peet in het fotoalbum. Vraag aan de peuters of ze nog weten hoe deze jongen heet. Zoek de foto op van moeder en vraag wie zij is. Zoek daarna de foto van vader op. Vraag wat ze op de foto zien en vul aan. De man werkt op de tuin. Lees de tekst op de achterkant. "Vader plukt kromme jongens". Het is de vader van Peet. Hij werkt op de tuin. Vraag of hun vader ook een tuin heeft. Werkt hij daar ook? De vader van Peet heeft kromme jongens in de tuin. Wat zijn kromme jongens? Vertel dat kromme jongens de Westlandse naam voor komkommer is. Laat de foto van de kromme komkommers zien en pak de rechte komkommer erbij. Leg uit dat vroeger de komkommers niet recht waren maar krom. Daarom werden ze kromme jongens genoemd. Laat de peuters gaan staan, eerst recht en dan krom. Herhaal dit een paar keer. Geef dan de komkommer door. De peuters mogen proberen de komkommer te peuters. Komkommers zijn groen. Kikkers zijn dat ook. Laat de peuters als kikkers naar de (eet)tafel springen voor de volgende activiteit.
Opdracht peuters	De peuters luisteren, voelen, doen na en denken na.
Aanwijzingen	-

Activiteit 3: raadspelletje met groenten	
Doel	De peuters leren groenten te herkennen.
Educatie model leerlijn	Nieuwsgierigheid en verbeeldingskracht
Duur	5 minuten
Materiaal	Komkommer, rode paprika, bloemkool
Beginsituatie	De peuters zitten aan een (eet)tafel. Op tafel liggen een komkommer, een paprika en een bloemkool onder een kleedje.
Opdracht pedagogisch medewerker	Vertel dat komkommers in kassen groeien. Vraag wie er weleens in een kas is geweest. Is het daar warm of koud? Vraag wat er nog meer in de kassen groeit. Laat de peuters een voor een voelen onder het kleed en vertellen wat ze voelen. Stel vragen: Is het rond of lang? Is het glad of hobbelig? Wat denk je dat het is? Welke kleur denk je dat het heeft? Haal de groente onder het kleed vandaan om te tonen en leg hem daarna terug.
Opdracht peuters	De peuters denken na, vertellen, voelen en raden.
Aanwijzingen	Vaak kiezen kinderen wat de vorige al gekozen heeft. Stimuleer de oudere kinderen om iets nieuws te kiezen.

Activiteit 4: groenteschilderij maken

Doel	De peuters beleven vroeger door vormpjes te snijden en een schilderij te maken. ze voelen, ruiken en proeven komkommer en paprika.
Educatie model leerlijn	Verbeeldingskracht en samenwerken
Duur	10 minuten
Materiaal	Twee komkommers, een rode paprika, een bloemkool. Mesje, snijplankjes, serveerschaal of dienblad, vormpjes.
Beginsituatie	De peuters zitten rond een tafel met snijplankjes/matjes.
Opdracht pedagogisch medewerker	Snij de bloemkool door de helft en laat de peuters voelen hoe glad de bloemkool hier is. Snij de komkommer in plakken van 1 cm. Geef elke peuter een paar plakjes en laat ze voelen dat de komkommer nat is. Laat ze daarna een vormpje kiezen en deze uit de komkommer steken. Help met plaatsen en drukken als dat nodig is. De vormpjes die klaar zijn gaan op een serveerschaal of dienblad. De restjes gaan in het papbordje. Leg uit dat vroeger geen eten weggegooid werd. De schilletjes waren voor de konijnen, maar veel kinderen vinden ze ook lekker. Snij dunnen reepjes paprika en maak hiermee de lijst van een schilderij op de schaal of het dienblad. Laat de peuters de lijst invullen met de komkommer tot een mooi groenteschilderij. Eet daarna het schilderij op.
Opdracht peuters	De peuters maken vormpjes uit de komkommer en maken met elkaar een schilderij. Ze eten het schilderij daarna op.
Aanwijzingen	Als het schilderij niet helemaal vol is, dan kan je kleine roosjes van de bloemkool snijden. In deze workshop is geen liedje opgenomen. Wel kan vooraf aan het opeten van het schilderij een liedje gezongen worden dat gebruikelijk is voor het eten.

Activiteit 5: alles in de doos

Doel	De peuters leren opruimen en onthouden.
Educatie model leerlijn	Samenwerken
Duur	5 minuten
Materiaal	Leskist 'De oude doos'. Een theedoek.
Beginsituatie	Zitten in de kring rond het kleed met in het midden de oude doos en alle voorwerpen er omheen
Opdracht pedagogisch medewerker	Maak de vormpjes schoon en droog met een theedoek. Laat de peuters de vormpjes in het blikje doen. Doe dan met elkaar voorzichtig alle voorwerpen, behalve het album, een voor een in de doos en noem de naam. Sla het fotoalbum open bij de foto van vader, laat 'm aan de peuters zien, laat ze "Dag vader van Peet" zeggen en stop het album voorzichtig in de doos. Doe de deksel erop en berg de doos op.
Opdracht peuters	De peuters onthouden wat ze hebben geleerd en helpen opruimen.
Aanwijzingen	-

WORKSHOP 5

Uit de oude doos – Corrie doet de was

Educatie model leerlijn:	Nieuwsgierigheid, verbeeldingskracht, samenwerken.
Benodigde materialen:	• Leskist 'De oude doos'. • Wasteiltje, poppenkleertjes, een blok handzeep, een potje groene zeep, waspoeder (Biotex). • Evt. stuk zeil of vuilniszak onder de wasteil. • De liedjes 'Piet de smeerpots' en 'Twee emmertjes water halen' (zie bijlagen).
Vorbereiding:	Wasteiltje met lauw water klaarzetten.
Aanvullende ideeën:	Als afronding kan ervoor gekozen worden om de doos op te laten halen door een oudere man die zich voorstelt als Peet. Van hem is de doos en hij was 'm al kwijt. Gelukkig is hij nu gevonden. Hij bedankt de kinderen en neemt de doos mee.

Introductie:

In deze laatste workshop gaan de peuters poppenkleertjes wassen in een teiltje. Ze vinden de foto van Corrie die de poppenwas doet en ruiken aan een stuk zeep. Ze leren een liedje over wassen en over water, waarbij de klompjes opnieuw gebruikt worden. Ze ruiken de geur van groene zeep en waspoeder en spelen met water en sop. Ook gaan de peuters oefenen met het gebruik van knijpers. De nadruk in deze workshop ligt op de zintuiglijke ervaring van voelen en ruiken.

Activiteit 1: alles uit de doos	
Doel	De peuters ontdekken de voorwerpen in de doos en raden en herkennen wat het is.
Educatie model leerlijn	Nieuwsgierigheid
Duur	5 minuten
Materiaal	Leskist 'De oude doos'. Een groot kleed.
Beginsituatie	De peuters zitten in een kring rond het kleed met in het midden de oude doos.
Opdracht pedagogisch medewerker	Vertel de peuters dat de oude doos er nog is en dat je wel nieuwsgierig bent wat er nog meer in zit. Vraag wat ze van de vorige keer onthouden hebben. Maak de doos open en plaats de voorwerpen één voor één op het kleed. Open daarna de blikjes en doosjes. Laat de peuters vertellen wat ze zien en vul dit aan.
Opdracht peuters	De peuters kijken, denken na en vertellen.
Aanwijzingen	Extra: Doe een raadspelletje met de voorwerpen die de peuters al kennen. Bijv.: Het is van hout en je kan er op lopen.

Activiteit 2: de foto van Corrie	
Doel	De leerlingen doen kennis over vroeger op door te voelen en ruiken aan zeep.
Educatie model leerlijn	Nieuwsgierigheid en verbeeldingskracht
Duur	5 minuten
Materiaal	Fotoalbum en knijpers uit leskist 'De oude doos'. Stuk zeep.
Beginsituatie	De peuters zitten in de kring rond het kleed met in het midden de oude doos en alle voorwerpen er omheen.
Opdracht pedagogisch medewerker	Zoek de foto van Peet op in het fotoalbum. Vraag hoe de jongen heet? Zoek de foto van Corrie op. Vraag aan de peuters wat ze op de foto zien en vul aan. Het meisje is aan het wassen. Lees de tekst op de achterkant. Corrie wast de kleertjes van haar pop. Corrie is het kleine zusje van Peet. Ze doet de poppenwas. Vroeger was er nog geen wasmachine. Alle vuile was ging in een grote teil (visualiseer dit met gebaren). Dan boende moeder alle vlekken uit de kleren. Daarna spoelde ze alles schoon en wrong ze alle water uit de kleren. Corrie doet haar eigen was: de kleertjes en lakentjes van haar pop. Ze had misschien wel van haar moeder een stuk zeep gekregen om de kleertjes schoon te maken. Geef een stuk handzeep door en laat ze eraan ruiken. Ruikt het lekker? Is de zeep hard of zacht? Vroeger hielpen de kinderen altijd mee met de was ophangen. Er hing een lange waslijn in de tuin. De kinderen mochten de knijpers aan hun moeder geven. Vraag de peuters of ze ook wel eens mogen helpen met de was ophangen. Laat de foto van Corrie weer zien. Corrie was nog te klein om de poppenkleertjes aan de waslijn te hangen en daarom klom ze op een trapje. Met knijpers hing ze alles netje te drogen aan de waslijn. Deel de knijpers uit en laat de peuters ontdekken hoe ze werken. De knijpers werden vroeger van hout gemaakt. Vraag de peuters of ze thuis dezelfde knijpers hebben.
Opdracht peuters	De peuters luisteren, denken na en doen na. Ze voelen en ruiken aan zeep en ontdekken hoe knijpers werken.
Aanwijzingen	-

Activiteit 3: liedjes over wassen en water	
Doel	De peuters maken kennis met wassen aan de hand van liedjes van vroeger.
Educatie model leerlijn	Verbeeldingskracht
Duur	5 minuten
Materiaal	Klommen uit leskist 'De oude doos'. De liedjes 'Piet de smeerpoots' en 'Twee emmertjes water halen' (zie bijlagen).
Beginsituatie	De peuters staan in een kring.

Opdracht pedagogisch medewerker	Zing het liedje <i>Piet de smeerpots</i>. Waar gaat dit liedje over? Zing het liedje nog een keer. Doe net of je je handen wast. Zing vervolgens de variant met <i>Waarom was jij je kleren niet?</i> Laat de peuters zelf verzinnen welke gebaren ze er bij maken. Om te wassen hebben we water nodig. Dat moest je vroeger gaan halen bij de pomp op het plein of uit de sloot. Zing het liedje <i>Twee emmertjes water halen</i>. In dit liedje horen de peuters een iets uit de oude doos. Geef zo nodig hints. De peuter die als eerste raadt dat het klompen zijn mag ze aantrekken. Zing het liedje nog een keer en laat de peuter op de klompen lopen totdat het liedje afgelopen is.
Opdracht peuters	De peuters luisteren, denken na, verzinnen gebaren en doen deze na.
Aanwijzingen	-

Activiteit 4: poppenkleertjes wassen	
Doel	De peuters beleven vroeger door water en zeep te ontdekken.
Educatie model leerlijn	Verbeeldingskracht en samenwerken
Duur	10 minuten
Materiaal	Stuk plastic zeildoek of vuilniszak. Twee teiltjes met lauw water. Pakje waspoeder (Biotex), potje groene zeep, stuk handzeep. Poppenkleertjes. Knijpers en waslijn uit leskist 'De oude doos'.
Beginsituatie	De peuters zitten in een kring op de grond rond een stuk plastic met daarop een wasteiltje met water.
Opdracht pedagogisch medewerker	Laat de peuters even ruiken aan het waspoeder en doe een handje waspoeder in een teiltje. Laat dit goed oplossen. Geef elke peuter een poppenkleertje. Ze mogen deze gaan wassen in het teiltje met zeep en gaan uitspoelen in het tweede teiltje. Wring de kleertjes samen uit en hang ze met de houten knijpers aan de waslijn. Ondertussen mogen de andere peuters aan de handzeep en de groene zeep ruiken en voelen. Als alle kleertjes gewassen zijn, gaan de peuters hun handen wassen met het stuk handzeep. Deze wordt hierdoor glibberig. Laat ze de zeep aan elkaar doorgeven.
Opdracht peuters	De peuters wassen de poppenkleertjes, wringen ze uit en hangen ze te drogen. Ze ruiken en voelen groene zeep.
Aanwijzingen	

Activiteit 5: alles in de doos	
Doel	De peuters leren opruimen en onthouden.
Educatie model leerlijn	Samenwerken
Duur	5 minuten
Materiaal	Leskist 'De oude doos'.
Beginsituatie	De peuters zitten in de kring rond het kleed met in het midden de oude doos en alle voorwerpen er omheen.

Opdracht pedagogisch medewerker	Doe dan met elkaar voorzichtig alle andere voorwerpen een voor een in de doos en noem de naam (de knijpers en de waslijn kunnen later toegevoegd worden). Sla het fotoalbum open bij de foto van Corrie, laat 'm aan de peuters zien, laat ze "Dag Corrie" zeggen en stop het album voorzichtig in de doos. Doe de deksel erop en berg de doos op.
Opdracht peuters	De peuters onthouden wat ze hebben geleerd en helpen opruimen.
Aanwijzingen	Het fotoalbum is uit. Als afsluiting kunnen alle foto's bekeken worden en de activiteiten in herinnering gebracht worden.

BIJLAGEN

Liedteksten

Versje 'Boer, wat zeg je van mijn kippen'.

Boer, wat zeg je van mijn kippen
Boer, wat zeg je van mijn haan.
Hebben ze dan geen mooie veren
Of staat jou de kleur niet aan
Boer, wat zeg je van mijn kippen
Boer, wat zeg je van mijn haan.

Zie <https://www.youtube.com/watch?v=uahvfZQ4VfY>.

Versje 'Hannes loopt op klompen'

Hannes loop op klompen
Zimpe, zampe, zompen
Door de plassen dat het spat
Broek en kousen worden nat
Moeder roept: Hans laat dat hoor!
Hannes stapt toch dapper door
Hij laat zich niet lompen

Zie <https://www.youtube.com/watch?v=ZzcqZinevHI>

Versje 'Schaapje, heb je witte wol'

Schaapje, schapje, heb je witte wol?
Ja baas, ja baas, drie zakken vol!
Eén voor de meester en één voor zijn vrouw
Eén voor het kindje dat bibbert van de kou
Schaapje, schapje, heb je witte wol?
Ja baas, ja baas, drie zakken vol!

Zie <https://www.youtube.com/watch?v=bqqlqTcKRCw>

Versje 'Slaap kindje slaap'

Slaap kindje slaap
Daar buiten loopt een schap
Een schap met witte voetjes
Die drinkt zijn melk zo zoetjes
Slaap kindje slaap
Daar buiten loopt een schap

Zie <https://www.youtube.com/watch?v=HC7hyPCJfyQ>

Versje 'Willen jullie warme pap?'

Willen jullie warme pap?
dan heb ik een idee
We maken snel een grote pan
en iedereen help mee
Roeren, roeren, we roeren in de pan
En als de pap dan klaar is
dan smullen we ervan

zie <http://www.sielkesmeets.nl/liedjes/groentesoep.MP3>

Versje 'Poesje mauw'

Poesje mauw, kom eens gauw.
Ik heb lekkere melk voor jou.
En voor mij rijstebrij
Oh wat heerlijk smullen wij

Zie <https://www.youtube.com/watch?v=IX5ugDoERNw>

Versje 'Piet de smeerpoeis'

Piet de Smeerpoeis, ga je toch eens wassen
Piet de Smeerpoeis, domme, domme Piet
Waarom was jij je handen niet? (of kleren, sokken, hemdje enz.)
Piet, Piet, wat een verdriet

Zie <https://www.youtube.com/watch?v=wawOZ3JI8so>

Versje 'Twee emmertjes water halen'

Twee emmertjes water halen
Twee emmertjes pompen
De meisjes op de klompen
De meisjes op de houten been
Rij maar door mijn straatje heen
(Van je ras,ras, ras,
Rijdt de koning door de plas
Van je voort, voort, voort,
Rijdt de koning door de poort
Van je erk, erk, erk
Rijdt de koning door de kerk
Van je één, twee, drie!)

Zie <https://www.youtube.com/watch?v=t575Ab5LC-c>